

Баніт Юрій Станіславович

здобувач,

кафедра педагогіки та психології,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,

м. Київ, Україна

Banit_Y@ukr.net

ЕЛЕКТРОННІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

***Анотація.** У статті представлено узагальнення автора щодо специфіки підприємницької підготовки майбутніх фахівців-економістів в умовах освітніх та бізнес-делокацій в сучасних умовах в Україні з урахуванням тенденцій розвитку і значимості соціально (суспільно) орієнтованого навчання. Висвітлено окремі аспекти використання електронних освітніх ресурсів для бізнес-освіти і формування підприємницької компетентності.*

***Ключові слова:** підприємницька підготовка, електронні навчальні ресурси, професійна освіта, підприємництво, соціально-орієнтоване навчання, підприємницька компетентність.*

***Annotation.** The article presents the author's generalization about the specifics of entrepreneurial training of future economists in the conditions of educational and business relocations in modern conditions in Ukraine, taking into account development trends and the importance of socially (community) oriented education. Certain aspects of the use of electronic educational resources for business education and the formation of entrepreneurial competence are highlighted.*

***Key words:** entrepreneurial training, electronic learning resources, higher education, professional education, entrepreneurship, socially oriented learning, entrepreneurial competence.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах соціальних та економічних трансформацій в Україні заклади вищої освіти, системи професійної та підприємницької підготовки, разом з усіма суспільними інституціями, опинилися під тиском обставин воєнного часу, що створює значні проблеми для освітнього, особистісного та професійного розвитку суб'єктів навчання в умовах освітніх делокацій (переміщень закладів освіти, ситуативних обмежень, міграційних демографічних процесів тощо). Одним із аспектів проблеми є особливі труднощі професійної та підприємницької підготовки та соціалізації переміщених студентів за межами навчальних локусів закладів освіти, що впливають на якість професійного зростання майбутніх фахівців, розвиток їх соціального згуртування й активного громадянства. Специфіка проблеми виявляється й у тому, що підприємництво завжди має локальний (місцевий) контекст – «Тут і Тепер» («ТіТ»), а навчання й професійна підготовка носить дещо генералізований характер, спрямовані у «завтра». Отже локальна і термінальна розосередженість підприємницької підготовки вимагає особливих підходів до змісту й методів формування підприємницької компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем формування підприємницької компетентності присвячено велика кількість праць вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків. Актуальними для нашої статті є публікації Європейської комісії і Ради щодо змісту і структури підприємницької компетентності, де, зокрема вказується, що підприємницька компетентність означає здатність діяти відповідно до можливостей та ідея перетворити їх на цінності для інших. Вона базується на креативності й критичному мисленні, включає вирішення проблем, ініціативність, наполегливість і здатність працювати разом, щоб планувати й керувати проектами, які мають культурну, соціальну чи фінансову цінність [1].

Проблеми змісту і соціального значення підприємництва та підприємницької підготовки у процесі професійної освіти висвітлює Є.В. Сірий [2]; значення і роль соціально-орієнтованого навчання для розвитку в локальних спільнотах досліджує Р. Х. Вайнола [3]. Авторка зазначає, що мета

навчання суспільного (соціального) призначення – надати корисну послугу для громади; сприяти розвитку ефективного реагування на проблему через залучення самої громади до її вирішення; допомогти подолати меценатську звичку громади, очікування того, що хтось вирішить її проблеми без їх участі; формування соціального капіталу, мереж співпраці між закладом освіти громадою, державними та недержавними організаціями. Суспільно орієнтоване навчання тісно пов'язано із освітнім компонентом, та детермінує перетворення академічних знань у професійну навичку через служіння у громаді, вирішення актуальних проблем у громаді, спільно з громадою.

Про соціально-орієнтований зміст навчання підприємництву та формування підприємницьких компетентностей наголошується у Програмі Інституту Світового банку «Знання для розвитку» [4].

Про зміст і структуру локального освітньо-професійного середовища і кластерної освіти йдеться у працях Г.О. Ковальчук [5], Н.В. Забутої [6].

Основні ознаки видів, змісту і можливостей електронних ресурсів у професійній освіті наведено у Положенні про електронні освітні ресурси Міністерства освіти і науки України [7]. Зазначено, що електронні освітні ресурси - засоби навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені в інформаційно-телекомунікаційних системах, які відтворюються за допомогою електронних технічних засобів і застосовуються в освітньому процесі.

Сучасну роль новітніх інформаційних технологій у розвитку підприємницьких якостей особистості висвітлює В. Байдулін [8].

Щодо можливостей і технологій використання різноманітних електронних освітніх ресурсів опубліковано велику кількість теоретичних і методичних праць, у яких обґрунтовано їх значення і роль для активізації навчальної взаємодії та розвитку цифрової компетентності суб'єктів навчального процесу й здатності бути сучасним, активно діяти, використовувати інноваційні технології у власній професійній діяльності. Однак, у контексті тематики даної статті особливої актуальності набуває завдання розроблення й застосування

інтерактивних електронних навчальних ресурсів для навчання підприємництву та розвитку підприємницької компетентності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) - висвітлити можливості формування підприємницької компетентності студентів засобами електронних освітніх ресурсів з інтерактивним контентом.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах дії воєнного стану в Україні, активних євроінтеграційних процесів та викликів повоєнного соціально-економічного відновлення особливого значення набувають проблеми інтенсифікації професійної освіти і підготовки, особистісно-професійного розвитку майбутніх фахівців з урахуванням чинників освітніх та бізнесових делокацій. За думкою Г.О. Ковальчук, це вимагає нагальної адаптації усіх суб'єктів процесу навчання у нове «локальне середовище», яким є територіальна локація розміщення суб'єктів господарювання (в межах адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади), що забезпечує можливість взаємодії як процесу безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, що породжує їхню взаємну обумовленість і зв'язок.

Сполучним механізмом такої взаємодії у межах локального соціально-економічного середовища мають бути підприємницькі характеристики усіх учасників цієї моделі. Підприємницькі компетентності в системі соціальних, громадянських та економічних компетентностей стають основними предикторами для здатності індивіда своєчасно адаптуватися до суспільних змін [1].

«Підприємництво сприймається в сучасному суспільстві не тільки (а в ряді випадків і не стільки) як господарська діяльність, але і як прийняття відповідальності за поточний стан і перспективи розвитку соціального середовища. ... розуміється як в макросоціумі в цілому, з його стратегічними інтересами, так і в мікропотребах, інтересах, цінностях людей і груп. А головне: підприємництво цілком проявило себе як форма і спосіб ефективного економічного суспільного зростання і як рушійна сила, соціо-економічний

чинник зростання соціальних елементів, як суспільний феномен і самоорганізуючий чинник» [2, с. 37 - 38].

У цьому контексті набуває особливої актуальності розвиток суспільно (соціально) орієнтованого навчання (Service-Learning) з урахуванням досвіду провідних країн світу, який висвітлює «Європейська обсерваторія суспільно орієнтованого навчання у вищій освіті» (European Observatory of Service Learning in Higher Education (EOSLHE)), «оскільки такий освітньо-навчальний підхід сприяє підвищенню громадської активності студентів, залучає їх до вирішення реальних проблем суспільства та дозволяє працювати в реальному середовищі» [3]. Означені цілі соціально-орієнтованого навчання безпосередньо пов'язані з підприємницькою підготовкою. Навчання підприємництву та формування підприємницьких компетентностей в таких умовах набуває нового соціально-орієнтованого змісту, а його реалізація здійснюється через різноманітні муніципальні проекти громадянської та соціальної значимості. Такий підхід узгоджується також і з контекстом програми Світового Банку «Навички та інновації» (SIP), що включає в себе п'ять основних ліній продуктів для «економіки знань», серед яких: інформаційні послуги; об'єднання кращого досвіду на основі інноваційних систем; навчання на основі досвіду і кращих практик [4]. Методологія оцінки включає 148 структурних і якісних показників для 146 країн (The Knowledge Assessment Methodology - КАМ).

Для реалізації підприємницької підготовки в умовах сучасних освітніх делюкацій великі можливості надають електронні (віртуальні) платформи, що містять різноманітні ресурси освітньо-навчального, пізнавального, консалтингового й професійного контенту як генералізованого (екстериторіального галузевого), так і локального значення, чим створюють кластерну модель соціально-економічної безпеки (Г.О. Ковальчук, Н.В. Забута).

Зміст поняття електронних освітніх ресурсів (далі - ЕОР), їх основні види, вимоги до них, порядок розроблення та впровадження розкрито у Положенні про електронні освітні ресурси (ЕОР) [7]. Зазначається, що «метою створення

ЕОР є забезпечення модернізації освітнього процесу, змістове наповнення освітнього простору, надання рівного доступу учасникам освітнього процесу незалежно від місця їх проживання та форми навчання відповідно до якісних навчальних і методичних матеріалів, створених на основі інформаційно-комунікаційних технологій».

Виділено такі види ЕОР в освітньому процесі за їх функціональною ознакою:

– електронні навчальні видання (електронна версія (копія, аналог) друкованого підручника, електронний підручник, електронний практикум, електронна хрестоматія, електронний курс лекцій, електронний навчальний посібник, ЕОІР тощо);

– електронні довідкові видання (електронний довідник, електронна енциклопедія, електронний словник тощо);

– електронні практичні видання (збірник віртуальних лабораторних робіт, електронні методичні рекомендації, електронний робочий зошит тощо).

Для навчання підприємництву в сучасних умовах пропонуються найрізноманітніші «курси з бізнесу», онлайн «бізнес-школи» і тренінг-марафони.

В. Байдулін підкреслює актуальність віртуального освітньо-консультаційного простору для розвитку молодіжного підприємництва. Основними перевагами створення такого середовища є: 1) можливості постійного доступу суб'єктів до інформації, що знаходиться у мережі «Інтернет»; 2) самостійна пошукова діяльність, спрямована на оволодіння необхідною організаційною та навчальною інформацією; 3) збір і накопичення передового, зокрема іноземного, досвіду, а також доступ до інформації, що необхідна для підвищення якості та ефективності професійної освіти; 4) зручна, економічна й ефективна взаємодія, співробітництво, як на організаційному, так і на міжособистісному рівнях [8].

На електронних платформах більшою мірою надаються матеріали за аналогією офлайн і дистанційного навчання. Зокрема, на платформі «Дія» -

представлено навчальний серіал для розвитку своєї справи [9], на платформі «Бізнес-конструктор» - електронні навчальні курси власної справи [10], на платформі Telegram – тренінг-курс власного бізнесу «Успішний стартап: від ідеї до масштабування» від Українського фонду стартапів (державний цільовий фонд) [11]. Подібність контенту більшості освітніх ресурсів для навчання підприємництву полягає в тому, що для освоєння матеріалу пропонується дуальний підхід: «взагалі» або «для себе». На нашу думку, актуальним завдання є розроблення моделей *електронних освітніх ігрових ресурсів* (далі - EOIP). Це – «різновид EOP, що поєднує пізнавальну та розвивальну функції, містить цілісний теоретичний матеріал і компетентнісні завдання з навчального предмета, подані в ігровій формі» [7]. Такий підхід можливий із використанням цифрових навчальних наративів, що сприятиме розвитку різних рольових поведінкових бізнес-моделей залежно від локального середовищного контенту [12].

Висновки. В сучасних умовах динаміки соціально-економічного середовища в Україні особливого значення набуває підприємницька підготовка майбутніх фахівців з використанням засобів електронного навчання, що враховують суспільний контент локального середовища.

Електронні освітні ресурси підприємницького змісту сприяють формуванню підприємницької компетентності суб'єктів навчання, розвивають їх пізнавальну і громадянську активність.

З метою подальшого удосконалення цифрової підприємницької освіти доцільно розробляти й упроваджувати використання електронних освітніх ігрових ресурсів з використанням цифрових навчальних наративів.

Список використаних джерел

1. Key Competences for Lifelong Learning A European Reference Frame work (2019). Council recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) (2018/C 189/01). URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/569540> (last accessed 2023/05/15).

2. Сірий Є.В. (2008). Підприємництво як предмет теоретико-соціологічного осмислення: розгорнення проблеми. URL: http://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2008/10/33-43_no-4_vol-27_2008_UKR.pdf (дата звернення: 15.05.2023).

3. Вайнола Р.Х. (2022). Суспільно орієнтоване навчання як засіб соціалізації студентської молоді. *Зб. матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Післявоєнний світ: люди, проблеми, цінності»*. Київ, 15 квітня 2022 р.. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. С. 102 - 104.

4. Програма Інституту Світового Банку «Знання для розвитку» (K4D). URL: <http://go.worldbank.org/94MMDLIVF0> (дата звернення: 15.05.2023).

5. Ковальчук Г.О. Управління знаннями як компонент якості професійно-орієнтованого навчання в системі соціально-економічної безпеки локального середовища. *Вища освіта*. 2015. № 4-5. С. 20 - 37.

6. Забута Н.В. Формування суспільства знань у контексті соціальної безпеки країни. URL: <http://intkonf.org/zabuta-nv-formuvannya-suspilstva-znan-u-konteksti-sotsialnoyi-bezpeki-krayini/> (дата звернення: 15.05.2023).

7. Положення про електронні освітні ресурси: затверджене наказом Міністерства освіти і науки України №1060 від 01.10.2012 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12> (дата звернення: 15.05.2023).

8. Байдулін В. Консультування учнівської молоді з бізнес кар'єри в сучасному інформаційному просторі. *Професійна освіта*. 2022. № 4. С. 26 - 28.

9. Національна он-лайн школа для підприємців. URL: <https://business.diaa.gov.ua/school> (дата звернення: 15.05.2023).

10. Власник бізнесу 3.0. URL <https://sb.bizconstructor.com/> (дата звернення: 15.05.2023).

11. Український фонд стартапів. URL: <https://usf.com.ua/#usf-sc-2> (дата звернення: 15.05.2023).

12. Ковальчук Г.О., Баніт Ю.С. Використання цифрових навчальних наративів для формування адаптивної компетентності студентів – майбутніх

економістів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Том 64. № 2. С. 152 – 169. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1982> (дата звернення: 15.05.2023).